

Силабус навчальної дисципліни «Когнітивно-дискурсивні засади сучасного перекладознавства»			
Напрямок підготовки	Доктор філософії		
Галузь знань	03 Гуманітарні науки		
Спеціальність	035 Філологія		
Освітньо-наукова програма	Філологія у вимірах сьогодення: мовознавство, літературознавство, перекладознавство		
Статус дисципліни	Дисципліна вільного вибору аспіранта		
Мова навчання	Українська		
Семестр	II		
Кількість кредитів ЄКТС	3		
Форма підсумкового контролю	Залік		
Викладач	Ніконова Віра Григорівна, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри англійської і німецької філології та перекладу імені професора І. В. Корунця КНЛУ		
Анотація навчальної дисципліни	Дисципліна спрямована на поглиблення і систематизацію знань аспірантів щодо сутності перекладу як когнітивно-комунікативної взаємодії. Курс дозволить систематизувати знання аспірантів про переклад як процес спільного породження й перетворення смислів відповідно до когнітивно-комунікативних потреб представників різних лінгвокультурних спільнот. Курс сприяє усвідомленню аспірантами ролі стратегії перекладу як когнітивного регулятиву перекладацького дискурсу, що реалізується через тактики та підпорядковані їм прийоми перекладу. У межах цього курсу аспіранти опановують вміннями застосовувати модель когнітивно-дискурсивного аналізу як сукупності методик аналізу перекладної інформаційної ентропії, польового та фреймового моделювання концептів у процесі перекладу художніх і нехудожніх текстів. Курс включає два змістових модулі. У першому модулі надається уявлення про <i>когнітивно-дискурсивну парадигму перекладознавства як теоретичну основу дослідження стратегії перекладу</i>, що передбачає аналіз <i>формування антропоцентричної парадигми лінгво-перекладознавчих досліджень</i>; розгляд <i>основних напрямів когнітивних перекладознавчих досліджень</i>; аналіз <i>статичних і динамічних когнітивних структур у перекладі</i>; застосування <i>дискурс-аналізу у перекладі</i>; ознайомлення з <i>перекладацьким дискурсом як когнітивно-комунікативної діяльністю</i>. У другому модулі розглядаються <i>методологічні принципи стратегій перекладу та методика їх дослідження</i>, що передбачає розгляд <i>інформаційних властивостей тексту як передумови формування локальних стратегій</i>; тлумачення <i>стратегії як когнітивного регулятиву перекладацького дискурсу</i>; аналіз <i>реалізації локальних стратегій у перекладі художнього тексту</i>; засвоєння <i>методологічних принципів антропоцентризму і системно-діяльнісного підходу як основи дослідження стратегії перекладу</i>; застосування <i>методів дослідження стратегій перекладу</i>.		
Загальний обсяг (відповідно до робочого навчального плану)	3 кредити ЄКТС; 90 год., у тому числі:		
		Денна/вечірня форма навчання	Заочна форма навчання
	лекції	20 год.	6 год.
	семінарські заняття	10 год.	4 год.
	практичні заняття	–	–
	консультації	–	–
	самостійна робота	60 год.	80 год.
Передумови до вивчення або вибору навчальної дисципліни	Для успішного освоєння дисципліни аспіранти повинні <i>знати</i> теоретичні основи письмового перекладу художніх і нехудожніх текстів; базові категорії та поняття лінгвістики тексту, жанрології у перекладі; базисні засади письмового перекладу різних жанрів та їх окремих складових, одиниць текстового рівня, що формують		

	жанрово-стилістичний інваріант / варіант певного тексту / групи текстів; зв'язок перекладу з літературознавством і лінгвістикою тексту; важливість перекладу як засобу міжкультурної комунікації та міжмовного посередництва. Аспіранти повинні вміти: робити лінгвістичний, концептуальний, літературознавчий, перекладознавчий / перекладацький аналіз вихідного / цільового тексту; здійснювати доперекладознавчий / перекладознавчий аналіз оригінальних текстів різних жанрів і стилів із метою визначення їх жанрово-стилістичної домінанти (текстового / художнього концепту); установити жанрово-стилістичну домінанту тексту оригіналу в перекладі; з'ясувати інваріантні / варіативні ознаки тексту оригіналу в перекладі на всіх текстових рівнях; диференціювати жанрово-стилістичну домінанту й авторський ідіостиль тексту оригіналу в перекладі; адекватно обирати стратегії / тактики перекладу; застосовувати методологічні принципи здійснення підрядкового та вірного / адекватного перекладу художніх і нехудожніх текстів. Для успішного освоєння дисципліни аспіранти повинні володіти комплексними знаннями із загальнофілологічних дисциплін (мовознавства і літературознавства).																	
Мета вивчення дисципліни	Сприяти <i>формуванню у аспірантів</i> професійних компетентностей, необхідних для інноваційної науково-дослідницької і викладацької діяльності в галузі перекладознавства, шляхом поглиблення <i>системи наукових знань</i> про сутність перекладу як когнітивно-комунікативної взаємодії, у якій особистості перекладача відводиться провідна роль, що дозволить систематизувати знання аспірантів про переклад як процес спільного породження й перетворення смислів відповідно до когнітивно-комунікативних потреб представників різних лінгвокультурних спільнот; сприяти <i>усвідомленню аспірантами</i> ролі стратегії перекладу як когнітивного регулятивну перекладацького дискурсу, що реалізується через тактики та підпорядковані їм прийоми перекладу; сприяти <i>формуванню у аспірантів здатності</i> застосовувати модель когнітивно-дискурсивного аналізу як сукупності методик аналізу перекладної інформаційної ентропії, польового та фреймового моделювання концептів у процесі перекладу художніх і нехудожніх текстів.																	
Перелік тем лекційних і семінарських занять	Змістовий модуль 1. Когнітивно-дискурсивна парадигма перекладознавства як теоретична основа дослідження стратегії перекладу <table border="1" data-bbox="432 1088 1517 1451"> <thead> <tr> <th data-bbox="432 1088 1158 1122"><i>Лекції</i></th> <th data-bbox="1158 1088 1517 1122"><i>Семінари</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="432 1122 1158 1193">1. Формування антропоцентричної парадигми лінгво-перекладознавчих досліджень</td> <td data-bbox="1158 1122 1517 1328" rowspan="3">1. Методика реконструкції та ідентифікації текстових (художніх) концептів</td> </tr> <tr> <td data-bbox="432 1193 1158 1265">2. Основні напрями когнітивних перекладознавчих досліджень</td> </tr> <tr> <td data-bbox="432 1265 1158 1328">3. Статичні й динамічні когнітивні структури в перекладі (концепт, фрейм, сценарій)</td> </tr> <tr> <td data-bbox="432 1328 1158 1361">4. Дискурсивний аналіз та проблеми перекладу.</td> <td data-bbox="1158 1328 1517 1451" rowspan="2">2. Перекладацький дискурс як когнітивно-комунікативна діяльність. Методика <i>дискурс</i>-аналізу</td> </tr> <tr> <td data-bbox="432 1361 1158 1451">5. Перекладацький дискурс як когнітивно-комунікативна діяльність</td> </tr> </tbody> </table> Змістовий модуль 2. Методологічні принципи стратегій перекладу і методика їх дослідження <table border="1" data-bbox="432 1518 1517 1921"> <tbody> <tr> <td data-bbox="432 1518 1158 1641">6. Інформаційні властивості тексту і проблеми перекладу як передумова формування локальних стратегій</td> <td data-bbox="1158 1518 1517 1641">3. Множинність інтерпретацій оригіналу як наслідок інформаційної ентропії тексту</td> </tr> <tr> <td data-bbox="432 1641 1158 1713">7. Поняття стратегії як когнітивного регулятиву перекладацького дискурсу</td> <td data-bbox="1158 1641 1517 1865" rowspan="3">4. Методологічні принципи системно-діяльнісного підходу як основа дослідження стратегії перекладу</td> </tr> <tr> <td data-bbox="432 1713 1158 1785">8. Реалізація локальних стратегій у перекладі художнього тексту</td> </tr> <tr> <td data-bbox="432 1785 1158 1886">9. Методологічний принцип антропоцентризму і системно-діяльнісний підхід як основа дослідження стратегії перекладу</td> </tr> <tr> <td data-bbox="432 1886 1158 1921">10. Етапи та методи дослідження стратегій перекладу</td> <td data-bbox="1158 1886 1517 1921">5. Модульний тест</td> </tr> </tbody> </table>	<i>Лекції</i>	<i>Семінари</i>	1. Формування антропоцентричної парадигми лінгво-перекладознавчих досліджень	1. Методика реконструкції та ідентифікації текстових (художніх) концептів	2. Основні напрями когнітивних перекладознавчих досліджень	3. Статичні й динамічні когнітивні структури в перекладі (концепт, фрейм, сценарій)	4. Дискурсивний аналіз та проблеми перекладу.	2. Перекладацький дискурс як когнітивно-комунікативна діяльність. Методика <i>дискурс</i> -аналізу	5. Перекладацький дискурс як когнітивно-комунікативна діяльність	6. Інформаційні властивості тексту і проблеми перекладу як передумова формування локальних стратегій	3. Множинність інтерпретацій оригіналу як наслідок інформаційної ентропії тексту	7. Поняття стратегії як когнітивного регулятиву перекладацького дискурсу	4. Методологічні принципи системно-діяльнісного підходу як основа дослідження стратегії перекладу	8. Реалізація локальних стратегій у перекладі художнього тексту	9. Методологічний принцип антропоцентризму і системно-діяльнісний підхід як основа дослідження стратегії перекладу	10. Етапи та методи дослідження стратегій перекладу	5. Модульний тест
<i>Лекції</i>	<i>Семінари</i>																	
1. Формування антропоцентричної парадигми лінгво-перекладознавчих досліджень	1. Методика реконструкції та ідентифікації текстових (художніх) концептів																	
2. Основні напрями когнітивних перекладознавчих досліджень																		
3. Статичні й динамічні когнітивні структури в перекладі (концепт, фрейм, сценарій)																		
4. Дискурсивний аналіз та проблеми перекладу.	2. Перекладацький дискурс як когнітивно-комунікативна діяльність. Методика <i>дискурс</i> -аналізу																	
5. Перекладацький дискурс як когнітивно-комунікативна діяльність																		
6. Інформаційні властивості тексту і проблеми перекладу як передумова формування локальних стратегій	3. Множинність інтерпретацій оригіналу як наслідок інформаційної ентропії тексту																	
7. Поняття стратегії як когнітивного регулятиву перекладацького дискурсу	4. Методологічні принципи системно-діяльнісного підходу як основа дослідження стратегії перекладу																	
8. Реалізація локальних стратегій у перекладі художнього тексту																		
9. Методологічний принцип антропоцентризму і системно-діяльнісний підхід як основа дослідження стратегії перекладу																		
10. Етапи та методи дослідження стратегій перекладу	5. Модульний тест																	
Система оцінювання результатів навчання	Семестровий контроль проводиться у формі <i>заліку</i> за обсягом усього навчального матеріалу, визначеного робочою програмою навчальної дисципліни, і в терміни, встановлені навчальним планом і графіком навчального процесу. Поточний контроль успішності аспірантів здійснюється на кожному семінарському занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки і практичних навичок аспірантів із зазначеної теми. Поточне оцінювання здійснюється <i>за накопичувальною системою</i>.																	

Критерії оцінювання аудиторної роботи студента (на семінарському занятті) (Максимальна кількість балів - 40)	Активна участь у роботі семінару як індивідуально, так і в групі, підготовлена доповідь, повідомлення, презентація, ситуативний виступ, які відповідають змісту семінару, цікавий коментар, участь в обговоренні інших виступів, правильно виконані практичні завдання.	10 балів «відмінно»
	Участь у роботі семінару як індивідуально, так і в групі, підготовлена доповідь, виступ, презентація, ситуативний виступ, переважно правильно виконані практичні завдання.	8 балів «добре»
	Пасивна участь у роботі семінару переважно у групі, інформаційне повідомлення чи коментар демонструють початковий рівень опрацювання теми, некоректне виконання практичних завдань.	6 балів «задовільно»
	Пасивна участь у роботі семінару, виступ, презентація не підготовлені взагалі, неправильне виконання практичного завдання	4 бали «незадовільно»
	Неявка на семінарські заняття	0 балів
Критерії оцінювання результатів виконання модульної контрольної роботи (Максимальна кількість балів - 50)	Модульна контрольна робота включає 2 завдання , кожне з яких оцінюється за такими критеріями .	
	Вичерпна, змістовна, логічна та послідовна за викладом відповідь, що містить самостійні судження та демонструє здатність творчого розв'язання завдання.	23-25 балів «відмінно»
	Відповідь правильна, повна, змістовна, послідовна, але містить незначні помилки у викладі теоретичного матеріалу і практичного розв'язання проблеми, рівень самостійності суджень недостатній.	18-22 бали «добре»
	Відповідь неповна, схематична, є неточності і помилки в розкритті проблеми, рівень самостійності суджень недостатній.	15-17 балів «задовільно»
	Відповідь поверхнева, є багато помилок у розкритті проблеми, рівень самостійності суджень недостатній.	14 балів «незадовільно»
Критерії оцінювання самостійної роботи студента (Максимальна кількість балів - 10)	Вимоги до пректної роботи розміщено на сайті кафедри англійської і німецької філології та перекладу імена професора І. В. Корунця http://translationstudies.knlu.edu.ua/	
	Проектне завдання презентовано на високому рівні; теоретичний матеріал подано вичерпно, охоплено широке коло проблем; активна участь аспіранта під час обговорення проблем, які винесено для самостійного опрацювання, використано мультимедійні засоби; наявний повний план-конспект; виконано практичні завдання.	9-10 балів «відмінно»
	Проект презентовано з незначними недоліками, теоретичний матеріал викладено поверхнево; активна участь в обговоренні питань, які винесено на самостійне опрацювання; наявний план-конспект; добре виконано практичні завдання.	7-8 балів «добре»
	Проект презентовано зі значними недоліками, теоретичну проблему недостатньо розкрито; низький рівень активності під час обговорення питань, що винесені на самостійне опрацювання; загалом виконані практичні завдання.	5-6 балів «задовільно»
	Проект презентовано зі значними недоліками, теоретичний матеріал не розкриває проблематику питання; практичні завдання виконано з помилками.	1-3 бали «незадовільно»
Політика курсу	Аспірант вважається допущеним до семестрового контролю, якщо він виконав усі види робіт, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни. Незалежно від форми здобуття третього рівня вищої освіти (очної (денної і вечірньої) і заочної) аспіранти зобов'язані відвідувати аудиторні заняття і проходити всі форми поточного та підсумкового контролю, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни. У разі неможливості аспірантам вечірньої та заочної форми здобуття освіти відвідувати всі аудиторні заняття з об'єктивних причин, вони складають індивідуальний графік відвідувань (не менше 50%), а решту завдань виконують дистанційно. Аспіранти погоджують цей графік із викладачем і відділом науково-дослідної роботи. Графік повинен бути затверджений проректором з наукової роботи. Якщо аспіранти денної форми здобуття вищої освіти через поважні причини (хвороба, надзвичайні сімейні обставини тощо) не можуть відвідувати певну кількість аудиторних занять, вони мають їх відпрацювати. Процедуру та форми термінів відпрацювання аспірантами денної форми здобуття освіти пропущених занять із навчальної дисципліни визначає кафедра англійської і німецької філології та перекладу імена професора І. В. Корунця і доводить до відома аспірантів конкретні графіки відпрацювання пропущених занять з дисципліни і критерії оцінювання. Під час роботи над письмовими роботами не допустимо порушення академічної доброчесності. Зокрема: ● використання в роботі чужих текстів чи окремих фрагментів без належного посилання на джерело, зі змінами окремих слів чи речень; ● використання перефразованих чужих ідей без посилання на їх авторів;	

• несамотійне виконання будь-яких навчальних завдань (якщо це не передбачено вимогами програми); • фальсифікація результатів наукової чи навчальної роботи; • посилення на джерела, які не використовувалися у роботі, • залучення підставних осіб до списку авторів наукової чи навчальної роботи, участь таких осіб у поточній чи підсумковій оцінці знань.

Основні **види відповідальності аспірантів** за порушення академічної доброчесності: • повторне проходження оцінювання (контрольна робота, залік тощо); • повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; • відрахування із закладу освіти; • позбавлення академічної стипендії; • позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання.

Рекомендована література

Основна:

1. Андрієнко Т. П. (2016). Стратегії і тактики перекладу: когнітивно-дискурсивний аспект (на матеріалі художнього перекладу з англійської мови на українську та російську): монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго.
2. Професійно-орієнтований переклад у когнітивно-дискурсивному ракурсі (2018): навчальний посібник / В. Г. Ніконова, Ю. В. Кононець, Х. Б. Мелько, Е. В. Польова, В. Б. Скрябіна, В. П. Сніцар, О. І. Чернікова. Київ: Видавничий центр КНЛУ.
3. Ремхе И. Н. (2015) Переводческий процесс в аспекте когнитивного моделирования: монографія. Москва: ФЛИНТА: Наука.
4. Gotti, M., Giannoni, D. (2004). *New Trends in Specialized Discourse Analysis*. Bern: Academic European Publishers.
5. Gutt, E. A. (2000). *Translation and Relevance: Cognition and Context*, Manchester: St Jerome.
6. Nord, Ch. (1997). *Translating as a Purposeful Activity: Functionalist Approaches Explained*. London and New York: St. Jerome Pub.

Додаткова:

1. Алексеева И. С. (2004). Введение в переводоведение Учеб. пособие для студ. филол. и лингв. фак. высш. учеб. заведений. Москва: Издательский центр «Академия».
2. Кулинич М. А., Кострова О. А. (2017). Теория и практика межкультурной коммуникации. Москва: ФЛИНТА.
3. Макаров М. Л. (2003). Основы теории дискурса. Москва: ИТДГК «Гнозис».
4. Оболенская Ю. Л. (2006). Художественный перевод и межкультурная коммуникация. Москва: Высшая школа.
5. Серажим К. С. (2002). Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність: [на матер. сучас. газ. публіцистики]: монографія / за ред. В. Різуна. Київ: Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка.
6. Сорокина Н. В. (2014). Национальные стереотипы в межкультурной коммуникации. Москва: ИЦ РИОР, НИЦ ИНФРА
7. Brown, G., Yule, G. (1996). *Discourse Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.
8. *Cognitive Strategies for the Resolution of Translation Problems*. URL: <http://termcoord.eu/2016/12/cognitive-strategies-for-the-resolution-of-translation-problems/>
9. Dijk, van T. A. (1985). Introduction: The Role of Discourse Analysis in Society. *Handbook of Discourse Analysis*. Vol. 4. P. 1–8.
10. Faber, P. *Conceptual Analysis and Knowledge Acquisition in Scientific Translation*. URL: <http://lexicon.ugr.es/pub/fab-con>
11. Faber, P. (2015). The Cognitive Shift in Terminology and Specialized Translation. *Monografias de Traducción e Interpretación*. Valencia: Universitat de València. P. 107–134.
12. Grenoble, L. A. *Discourse Analysis*. URL: <http://www.indiana.edu/slavont/SLING2k/postpapers/grenoble.pdf>
13. Halliday, M. A. K., Hasan, R. (1991). *Language, Context and Text: Aspects of Language in a Social-Semiotic Perspective*. Oxford: Oxford University Press.
14. Hobbs, J. *The Problems of Discourse*. URL: <http://www.isi.edu/hobbs/disinf-chap1/node2.html>
15. Huckin, T. N. *Discourse Analysis*. URL: http://www.exchanges.state.gov/education/engteaching/pubs/BR/functionalsec3_6.htm
16. Ifversen, J. (2003). Text, Discourse, Concept: Approaches to Textual Analysis. *Kontur*, №7. P. 60-69. URL: <http://www.hum.au.dk/cek/contur/docs/kontur-07/pdf/filer/ji-text/pdf>
17. Munday, J. (2012). *Introducing Translation Studies: Theories and Applications*, 3rd edition. London and New York: Routledge.
18. Nord, C. *Loyalty and Fidelity in Specialized Translation*. URL: http://web.letras.up.pt/egalvao/TTCIP_Nord%20loyalty%20and%20fidelity.pdf
19. Pym, A. (2004). *Moving Text: Localization, Translation, and Distribution*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
20. Pym, A. (1992). *Translation and Text Transfer. An Essay on the Principles of Intercultural Communication*. Peter Lang. URL: http://usuaris.tinet.cat/apym/publications/TTT_2010.pdf
21. Pym, A. (1993). *Why Translation Conventions Should Be Intercultural Rather Than Culture-Specific. An Alternative Link Model*. URL: http://usuaris.tinet.cat/apym/online/research_methods/1993_alternative_link.pdf